

לע"נ
נתנאל בן
ציפורה
ושלמה
רפאל בן
אסתר
ת.נ.צ.ב.ה

גליון

650

פרשת ראה תשפ"ו

וממרק את בגדיו במרץ רב החווה רבינו לעברו ביד קל ורימז לו לחדול ממעשיו. הנכד המופתע הביט בסבו בפליאה ותמה: "הרי הבגד מלוכלך!". "אולי צבע הבגד השתנה, אבל גם אם כן, אין הוא מלוכלך!", הגיב רבינו, כשהוא מרמז ליוצא חלציו, כי אדם בעל עדינות הנפש אינו מסוגל לכנות בשם מגונה את האבק הבא מחמת טורח המצווה.

* * *

במקרה אחר ביקש אחד מבני משפחת רבינו לתאר בפניו תלמיד חכם שמרן הכיר את פניו אך לא ידע לנקוב בשמו. במהלך הניסיונות להבהיר מיהו האיש המדובר, אמר בן הבית למרן: "ער איז א גראבר [-הוא שמן]". הביטוי לא נשא חן באוזני רבינו שהגיב מיד ואמר: "לא אומרים כך אלא אומרים א דינער [-הוא רזה]!", כלומר - בלשון סגי נהור...

* * *

בעניין נקיות דיבורו של מרן, חתנו הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א העיד שחמיו לא היה מסוגל להוציא מפיו את המילה 'שקר'... היה זה באחת הפעמים שרבי יצחק שוחח עמו בנוגע לאדם מסוים, ומרן התבטא ואמר: "הוא בעל דמיון". "בתחילה לא הבנתי מהי משמעות של הביטוי 'בעל דמיון'", סיפר רבי יצחק. "מורי חמי ניסה להסביר לי שוב ושוב כי האיש 'מדמה', עד שלבסוף, כאשר חמותי הרבנית ע"ה נוכחה לראות כי אינני מבין את פשר הדברים, היא לחשה באוזניי ואמרה: 'מה אתה לא מבין? הוא שקרן!'..."

* * *

על יראתו וזהירותו העצומה של רבינו מחטא לשון הרע מספר נכדו, הרב ליפא ישראלזון: "המעשה אירע לפני למעלה מעשור שנים, באותם ימים התעורר ספק בין כל גדולי ישראל אודות רב פלוני שיציע את מועמדו לרבנות בעיר מסוימת. לצורך בירור העניין הוזמנו הנוגעים בדבר לאסיפה שהתקיימה ביום שישי בבוקר בביתו של מרן, שבמהלכה התעתדו הבאים להחליט על הצעדים שיש לנקוט בעניין. בין כך ובין כך נודע כי אותו רב, מושא הדיון, אמור להתדיין בפני בית הדין בירושלים לגבי עניין כלשהו. עקב כך הציע אחד מגדולי הדור שאנסה להשיג את

אך את זה לא תאכלו במעלי הגרה...
את הגמל... כי מעלה גרה המה ופרסה
לא הפריסו (יד, ז)

מצינו שעיקרם הכתוב שתיים ושלש תיבות, שלא להוציא דבר מגונה מפיו שנאמר 'מן הבהמה הטהורה ומן הבהמה אשר איננה טהורה' (בראשית ז ח), אמר ר' יודן בר מנשה: אף כשבא לפתוח בסימני בהמה טמאה, לא פתח אלא בסימני טהרה, את הגמל כי לא מפריס פרסה אין כתיב כאן, אלא 'כי מעלה גרה' (מדרש תהילים א)

ההקפדה על הוצאת דבר מגונה מהפה, יסודה מחמת גודל נשמת היהודי. הדיבור הוא ביטוי לנשמה, וככל שנשמתו של האדם יותר גבוהה ומרוממת כך הוא אינו מסוגל להוציא מפיו מילה שאינה מזוקקת שבעתיים. וגם אם מוכרח הוא לבטא את החיסרון שבזולתו, הוא עוטפו במעלותיו - מקדים את המעלות לפני החסרונות כדי לא יבלטו... כי כאמור, נשמתו העדינה אינה יכולה לראות ולבטא גנות וחיסרון בזולת.

* * *

מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל היה נזהר זהירות עצומה בכל היוצא משפתיו, ונשמר שלא לבטא בפיו שום משפט או מילה שאינם נקיים וראויים. כמו כן, כאשר היה מגיע לאוזניו משפט לא ראוי או מילה שאינה נקייה היה חורג מאורחותיו ומעיר על כך בעדינות לבעל הדברים. לעתים רבות היה נמנע מלהעיר לדובר תיכף לאחר מעשה וממתין באצילות נפש לשעת כושר שבה תתקבל תוכחתו בלב שומע ונפש חפצה.

בערבי הפסחים האחרונים לחייו, עקב זקנותו המופלגת לא היה רבינו מסוגל להשתטח על הארץ בעת בדיקת חמץ כמנהגו מימים ימימה. אחד מנכדיו הצעירים החליף את מקומו וזחל על רצפת הבית תוך-כדי חיפוש בחורים ובסדקים, בעוד רבינו מלווהו צעד אחר צעד ומשגיח שלא יחמיץ כל חריץ ובקיע העלולים להכיל חמץ. ככלות הבדיקה נעמד הנכד על רגליו והחל לנער את האבק שהתגבב על בגדיו בעת שהשתטח על הארץ. בעוד הבחור הצעיר מאבק

פרוטוקול הדיון בטרם האסיפה, כדי שיוכל להיעזר בדברים לצורך קבלת ההחלטה. סיפרתי על כך לסבי ושאלתיו כיצד לפעול בנושא, שהרי הוצאת פרוטוקול מבית הדין תוך-כדי דיון בעניין מסוים הינה משימה קשה ביותר. מרן הרהר בדבר ואמר, שמכיוון שיש תועלת בדבר יכול אני לבקש מרבי יוסף אפרתי שיפנה לבית הדין בשמו ויבקש למסור את הפרוטוקול לידיו.

בסופו של דבר לא עלה בידי הרב אפרתי להשיג את הפרוטוקול בטרם האסיפה. רק כשהסתיים הדיון, בשעות יום שישי המאוחרות, הוא קיבל את המסמך לידיו ותיקף הודיע לי שאבוא לקחתו. כשהפרוטוקול בידי שבתי לבני ברק.

השעה היתה כבר שעת אחר הצהרים מאוחרת, ומכיוון שכך החלטתי שתיכף במוצאי שבת אפנה למעונו של אותו גדול בתורה ואשאל האם הוא מעוניין עדיין לעיין במסמך. מאחר שלא התפללתי תפילת מנחה בצהרי היום יצאתי לבית הכנסת בשעה מוקדמת בטרם כניסת שבת ושבתי לביתי לאחר ערבית של ליל שבת. עם בואי הודיעו לי בני הבית כי סמוך לכניסת השבת התקבל טלפון מאת סבי, שביקש לדבר עמי בדחיפות. עיניי חשכו לשמע הדברים, שהרי אם סבי הטריח עצמו להתקשר אלי בערב שבת, משמע שהדבר אינו סובל דיחוי! חששתי מאוד מפני הענין הבהול, ובמשך כל אותה שבת כמעט ולא הצלחתי לאכול ולישון מרוב מתח ודאגה.

עם צאת השבת יצאתי להתפלל תפילת ערבית, כדי שאוכל ליצור קשר עם סבי בהקדם האפשרי. אולם בעודי יורד במדרגות שלפני בתי השיג אותי צלצול הטלפון. מיהרתי לחזור הביתה, ומעבר לקו הטלפון המתין סבי ושאלתו בפיו: 'האם לקחת מהרב אפרתי את פרוטוקול בית דין?!'. 'כן', השבתי, 'רציתי לשאול את אותו גדול תורה האם הוא עדיין מעוניין לעיין בדברים'. הופתעתי לשמע תגובתו של מרן, שהחל לגעור בי בחומרה: 'וכי אינך יודע שלעין כעת במסמך, לאחר שהתקבלה ההחלטה, זהו איסור דאורייתא של לשון הרע? איך עושים דבר כזה?! לפני הדיון, כשהייתה בכך תועלת, היתה זו מצווה, אך כעת מדובר באיסור מדאורייתא!'. מרן סיים את דבריו, כשהוא מורה לי נחרצות לפנות על אתר אל רבי יוסף אפרתי ולהשיב את המסמך לידיו'.
[מתוך 'עמודו של עולם']

אָפּס כּי לֹא יִהְיֶה בֶּךָ אָבִיּוֹן כּי בֶּרֶךְ יִבָּרְכְּךָ ה' (טו, ד)

אפס כי לא יהיה בך אביון - אם תשמט [-שמיטת כספים
האמורה לעיל], הקב"ה ישלם לך (פי' הרשב"ם עה"ת)

אדם מלווה לעני סמוך לשנת השמיטה, הוא יודע כי יתכן ולא יראה עוד את כספו כי השמיטה תשמט את החוב -

ולבסוף זה באמת מה שקורה.... אותו אדם מקבל עליו את הדין - הוא סמוך ובטוח בצור עולמים ויודע בוודאות שלא יהיה לו נזק מזה... ובאמת מבטיחה לו התורה שלא רק שלא יגיע לידי עניות, אלא אפילו יותר מזה - 'ברך יברכך ה' - מקבל הוא ברכה כפולה ומכופלת. זוהי סגולת הביטחון בה'.

* * *

מפורסם בשם מרן ה'חזון איש' שאמר, כי העדות לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל - היא חיי החרדים ופרנסתם כאן בארץ הקודש. ובפרט בעשרות השנים האחרונות, נראה שפרנסת האברכים היא בגדר נס כפול, ונישואי ילדיהם בכפל כפליים... הכל משקיעים מאמצים, מנסים להשיג ממון לחתן את הילדים, מגייסים הלוואות וסיוע, עושים 'השתדלות'. אבל השתדלות זו אין בכוחה להשיג באמת את המטרה, תפקידה הוא רק להעלים את הנס הגדול של 'השכינה השורה בישראל'. כי באמת האברכים שורדים תחת מעטה נס ופלא, וניהול העולם החרדי, ובפרט אברכי התורה בארץ הקודש, מעורפל בעלטה תחת הנהגתו של הפותח את ידיו ומשביע לכל חי רצון...

הגר"צ פלמן זצ"ל אמר פעם: "אני יכול לכתוב ספר עב כרס על דרכי ההשגחה הפרטית כיצד הקב"ה שלח לי ממון לפני כל חתונת אחד מילדיי. הסיבה שאיני כותב, כי אנשים לא יאמינו, ילעגו לסיפורים, יחשבו כי אני מדומיין או חלילה שקרן. אבל באמת הכל ניסים גלויים, לא כדרך הטבע".
ודבריו אינם רק דברי עצמו, אלא דבריהם של כל 'אוכלי המן' בדור עקבתא דמשיחא, ובעובדות הבאות, ר' בן-ציון יהיה בסך הכל לפה ל'אוכלי המן'...

מספר הרב פלמן זצ"ל: "ביום שמחת ה'ווארט' לבני הראשון לא היה לי כסף לנסיעה לירושלים לבית המחותנים החדשים... לווייתי כסף לנסיעות, ובאירוסין, כאשר חתמו על מקום מגורים, שלח הקב"ה את הכסף בדרך ניסית. כך התחלתי את נישואי הילדים. המשכתי. עד שסיימתי..."

"האם היה לכם משהו בבנק, או חסכון אחר?", נשאלה השאלה.

- "לא. לא היה לי מאומה. מלבד העזרה של הקב"ה".

בהזדמנות אמר: "תדעו, הקב"ה עוזר בפרט למי שיש לו את מידת הביטחון".

הרב פלמן לא היה מסוגל לדבר על עצמו, שתקן שבשתקנים היה... אבל בנושא נישואי הילדים הוא הרי לא דיבר על עצמו אלא על הקב"ה, ולכן פתח לפעמים את סגור פיו כדי ללמד אמונה ל'קטני אמונה'... כמענה לשאלה שהרבה שואלים אותו בתמיהה: "כיצד מחתנים ילדים עם עמל התורה? וכיצד חיתנת?..."

ביום מן הימים, כשנתיים לאחר החתונה של הילד האחרון, ישב ר' בן-ציון בביתו ואחד מידידיו מבני גילו נכנס. אמר לו ר' בן-ציון: "היום הזה בשבילי הוא יום גדול. כי ברוך ה' הבוקר סיימתי את החובות שלנו מחתונות הילדים". הוא הגביה עיניו לשמים, האדימו פניו ודיבר רבות על אמונה ובטחון בקב"ה המחיה את כולם ומלכותו בכל משלה, הרחיב בעיקר על-פי מה שאמרו חז"ל (אבות ג, ה) 'כל המקבל עליו עול תורה מעבירים ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ'.

וסיים: "אכן יש להשתדל כדי לחתן את הילדים, אבל ההשתדלות העיקרית והאמיתית היא ללמוד - שכל העול יהיה בתורה, ובכך יש את ההבטחה ש'מעבירים ממנו עול מלכות ודרך ארץ', ומי שעמל ויגע בתורה לשמה ייווכח בחוש כיצד כל הטרדות יעברו ממנו".

כך קיים ר' בן-ציון בעצמו לקראת נישואי הילדים - להסתופף תחת המטרייה של עול תורה 'כשור לעול וכחמור למשא'. הוא מיאן לעזוב את ספסל הלימודים בכולל. הוא היה סבור שה' יושיע אותו אם יישאר ליד הסטנדר. הקצרה יד ה' להושיע?! "אדרבה, בגלל שאשאר ליד הסטנדר ובשקידה יעזור לי ה' בכפליים", היה בטוח.

כאשר היה מוטל עליו לסדר את חתימת החוזה לרכישת הדירה ניהל את החתימות והחוזים 'בין הסדרים', ועם סיום החתימות במשרד 'עורך הדין' צעד היישר חזרה לכולל. "הוא סיפר לי", אמר בנו, "כי באותם מקרים לא הספיק לאכול ארוחת צהרים, כיון שבסיום העסקים הגיע כבר שעת תחילת הסדר, ולא רצה להגיע מאוחר לכולל אפילו לא באיחור של דקה, לכן ויתר על האוכל ורק שתה כוס תה לפני הסדר". כך קיבל על עצמו עול תורה אפילו בימים של רכישות. ומי מדבר על שינת צהרים...

* * *

לאברך בני-ברקי נולדו ארבע בנות. זו אחר זו. מזל טוב! לאחר לידת הבת הרביעית הוא נכנס לפחד סמוי: "בעוד 18 שנים אני צריך לחתן אותם... מה יהיה?".

הוא נכנס לביתו של הרב פלמן כדי להתברך מפיו ב'מזל טוב'. תוך כדי קבלת הברכה זרק האברך משפט בחיור מאולץ: "אני מודאג מעכשיו כיצד אוכל לחתן את הבנות הללו, כי כדי לחתן ארבע בנות זקוקים להון עתק, ואני הדלפון בקושי גומר את החודש... וכי אני גנב?! אומרים שצריך לפרוץ בנק בשביל לחתן את הבנות...".

ר' בן-ציון אמר לו: "תראה, אין לך מקום לדאגה, מי שהביא לך את הבת יביא לך גם את הדירה בשבילה כדי לחתנה. חז"ל הרי אומרים (תענית ח): 'מאן דיהיב חיי יהיב מזוני', כלומר, הקב"ה שמביא את הבת ידאג ויביא את כל הוצאותיה - כלכלתה ופרנסתה".

האברך עמד נבוך, הוא לא עיכל את הדיבורים... כמי ששואל: 'ברצינות? האם ממש כך?! להיות רגוע?!'.

ר' בן-ציון חיך והחל להתנגן, כמי ששר זמירות שבת, ואמר שוב את המשפט של חז"ל, חזר על כל מילה, בהדגשה, בהטעמה ובנעימה שובת לב: "מאן... דיהיב... חיי... יהיב מזוני. זו המציאות!".

"מאן דיהיב חיי יהיב מזוני", הניגון התמשך בחדר כרגע של אושר, כתינוק המשורר בחיק אמו, ניגון של תקווה וביטחון גמור "מאן דיהיב חיי...". הרי ידו של מלך המלכים מנווטת אותנו כל יום בפרנסתנו, היא ממש אוצרת בנו ומפרנסת, מלווה אותנו תדיר ומסדרת לנו את פרנסתנו.

ושוב אמר לו בתקיפות נעימה: "מי שמעניק ונותן חיים מביא גם מזונות". נעמד, הושיט לו את היד ואמר: "אז ממה אתה דואג?!". הגערה הזו: "ממה אתה דואג?!". השאירה אותו כמו ילד קטן שחושש כי אביו לא מסוגל להשיג לו כמה גוגאים...

מספר אותו אברך: "מאז פחדתי לחשוב על הבעיה. וכיום, עשרים וחמש שנה אחרי? הנה אני אחרי נישואי ארבעתן... ופעם בחודש אני מנגן לילדים שלי את הניגון של ר' בן-ציון: 'מאן דיהיב חיי יהיב מזוני'. חששתי שמא אצטרך לפרוץ בנק... אך ר' בן-ציון פרץ ופתח אצלי את נקודת האמונה, ומשם הדרך היתה רגועה ובטוחה".

* * *

אחד מבני משפחתו של ר' בן-ציון ניסה להיכנס להשקעה כספית מסוימת שיש בה סיכון כספי, והמטרה הייתה - נישואי הילדים בעתיד. ר' בן-ציון תמה והבהיר לו: "וכי אתה צריך לעזור לקב"ה כדי לסייע לאחד כמוך שיושב ולומד?! וכי הוא זקוק לעזרה שלך?! תן לו לעשות זאת בדרכים שלו, אל תיכנס לסיכונים כדי לסייע לו...".

"הרי יש לי ילדים, ואני צריך לחתן אותם. אני מוכרח לכאורה לעשות משהו", תמה האיש.

התעניין ר' בן-ציון: "תאמר לי ר' נפתלי היקר, אתה מאמין?".

- "כן".

- "אם כן, אתה יכול להבין שהקב"ה לא צריך את עזרתך. מה לך לדאוג כיצד לחתן את הילדים, יש לו לקב"ה את האפשרויות שלו כיצד לנהל לך את העניינים".

"וכיצד אתה חיתנת 12 ילדים?", שאל.

- "הקב"ה עוזר, מה אתה שואל שאלות, סמוך עליו".

בן המשפחה התעקש: "אבל כיצד חיתנת אותם?".

- "הקב"ה עוזר".

בן המשפחה שאל ברביעית: "אבל למעשה, בשטח, כיצד חיתנת אותם, איך עזר לך הקב"ה?"

ר' בן-ציון לא רצה לפרט, כי לאמיתו של דבר אין אפשרות לפרט. הניסים הללו עטופים ומסורבלים בסתרי חיי היום יום - נס בתוך טבע וטבע בתוך נס, אבל כיון שהאיש ההוא היה ברגע של סערת רגשות הוא ריחם עליו, ואמר לו: "אתן לך יקירי דוגמה אחת קטנה, משונה: עד שהתחלנו לחתן ילדים היינו מקבלים כל חודש חשבון חשמל של 500 לירות, ומאז שחיתנו את הבת הראשונה התחלנו לקבל חשבון רק של 150 לירות כל חודש, איך ומדוע - אני לא יודע, אבל זו עובדה! וכך זה היה מספר שנים ללא הפסקה. זו הייתה המציאות. יקירי, האם אתה יכול להסביר לי את הדבר? זה רק הקב"ה... לכן יקירי, מה אתה שואל שאלות, תן למי שיכול לנהל את העניינים, שינהל אותם. אבל דע לך יקירי, שדווקא ממי שחשבת וציפית שממנו תבוא העזרה, משם לא הגיעה עזרה כלל אלא מכיוונים אחרים. וכך תמיד. הכסף הגיע ומגיע ממקורות לא צפויים. ללמדך שהכל מהקב"ה!"

ר' בן-ציון רמז רמזים לניסים רבים נוספים, ולמרות שדיבר ברמיזה ובקודים, אחרי תחקיר עמוק הצליחו בני המשפחה לפענח את הפרטים של כמה ניסים נסתרים בודדים... לדוגמא. כאשר אחת הבנות עמדה בתקופת השידוכים דיברו על הצעה מסוימת שהייתה מותנית בסכום כספי מסוים שנקב הצד השני, ולר' בן-ציון לא היה כלום, אבל ממש כלום. הוא המשיך את החיים כרגיל ברוגע, מתוך 'ביטחון' שאם העניין שייך אליו הוא יהיה שלו. באותו זמן כשהיה כבר צריך להניח את הדברים על השולחן - לכאן או לכאן, דפק בביתו יהודי חשוב, ראש ישיבה מפורסם, והציע לר' בן-ציון שימסור שיעור בישיבתו בבוקר, כחצי שעה לאחר שחרית, שיעור בהלכה. ראש הישיבה הנ"ל כבר הציע לו בעבר וביקש ממנו כמה פעמים למסור שיעור, אלא שר' בן-ציון סירב באומרו כי קשה לו המאמץ הנוסף משום שהוא כבר מלא בסדרי לימוד ושיעורים במשך היום. אבל הנה, שוב החליט ראש הישיבה שליט"א להגיע בכל זאת לביתו ולהציע שוב את הרעיון של מסירת השיעור, והפעם הוסיף ואמר: "ישמע נא כבוד הרב, אני נותן לכם כעת מראש תשלום לכמה שנים - 40 אלף דולר, והרב ימסור את השיעור", ובאותו מעמד הוציא 40 אלף דולר במזומן והניח על השולחן. ר' בן-ציון ראה בכך אות משמים, משום שהסכום שעמד על הפרק בהצעת השידוך היה 40 אלף דולר. הוא הרבה מעט והשיב בחיוב. ואכן, השידוך התקדם ועלה על דרך סלולה, ולאחר כשבוע וחצי התקיימה שמחת הווארט.

* * *

בפעם נוספת, לא לפני סגירה אלא לאחר סגירת שידוך היו חסרים לו 20 אלף דולר. והנה יומיים אח"כ בבוקרו של יום, דפקה בדלת הבית אלמנה טרייה המתגוררת באזור ואמרה

לרבנית ע"ה, כי בעלה לפני הסתלקותו השאיר לה 20 אלף דולר להוצאות חודשיות שוטפות והיא מפחדת להחזיק בביתה סכום גדול כזה. לכן היא מבקשת שהרבנית תעשה לה חסד, תיקח את ה-20 אלף דולר הללו כהלוואה ותחזיר את הכסף כתשלום חודשי למחייתה [של האלמנה]. הרבנית הביטה עליה כנס נוסף בשרשרת החיים שלהם, סידרה שטר הלוואה וקיבלה את הכסף לידיהם, סגרה את הדלת והודתה לה'.

למרות שבאמצעות עובדות וסיפורים לא מחתנים ילדים... בכל זאת, הסיפורים הם צוהר קטן בלבד לעולם גדול הנקרא 'עלילותיו של הקב"ה'... 'הודיעו בעמים עלילותיו'. המקרים הללו שהקב"ה מביא לידי של האדם הם כדי להזכיר לו שהוא נמצא קרוב לידו. ואחרי שהוא מכיר בכך וחי על-פי זה, שאר הדברים כבר מתנהלים בדרך של ניסים נסתרים בחיי היום יום, חודש אחרי חודש, נישואי ילד ועוד בן ועוד שתי בנות - 'פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון'.

* * *

מעשה מיוחד נוסף, מפליא גם הוא. הרב פלמן והרבנית עם בנם החתן נכנסו בצוותא לדירה שאותה הם אמורים לרכוש, כדי לחתום על החוזה. מיד כאשר המוכר ראה את הגרב"צ הכריז: "אני מוריד שלושים אחוז ממחיר הדירה שביקשתי". הדבר לא היה מובן. מה קרה שהוא מוותר לפתע על סכום נכבד לאחר שכבר סוכם סופית על מחיר ובאו רק לחתום... ביציאתם מהבית ליווה המוכר את השלושה, ואז פנה בלחש לחתן והסביר את הענין: "כאשר דיברו איתי על קניית הדירה לא ידעתי מי אתם, שמעתי את השם 'פלמן' אבל לא התחברו לי הדברים. כאשר ראיתי לפתע את אבא שלך, שהוא מורי ורבי מעת שלימד תורה בישיבת מחנבקה, התרגשתי. עברו כבר למעלה מעשרים שנה מאז, אבל מה שלי זכור עד היום מהישיבה - אלו השיעורים שלו. השתתפתי גם בשיעורי ההלכה שנאמרו בבית שלכם, ואני זוכר את הצפיפות. השיעורים הללו מלווים אותי עד היום, ואני מרגיש שהם שינו לי את מהלך החיים, רוממוני לגישמאק ולמושגים בלימוד תורה. וכיון שאני חייב את איכות חיי לאביך, רציתי להכיר לו תודה ולהוריד משמעותית מהמחיר שביקשתי. ברצוני שהוא ידע שהוא העשיר את חיי הרוחניים. בבקשה תספר לו עד כמה הועילו לי שיעוריו!". כאשר הבן סיפר על כך לאביו, הוא שתק וישב מהורהר, לאחר מכן התנער וסיפר: "לאחר מלחמת ששת הימים נכנס יהודי לחדרו של כ"ק האדמו"ר מסאטמאר רבי יואל זצ"ל ואמר בהתפעלות: 'האם הרבי שמע מה קרה, הנה תוך כמה ימים כבשו את כל א"י והפציצו להם לישימנעאלים הערבים את כל המטוסים, ניסים גלויים!'. האדמו"ר לא התפעל, אלא הגיב: 'נו נו'. לאחר מכן הוסיף: 'מה אעשה, אני מתפעל הרבה יותר כיצד יהודים בא"י קונים דירות לילדים שלהם, בכך רואים ניסים גלויים הרבה יותר'".

[מתוך הספר 'ללא שם']